

УДК [37.016:81–027.63]-057.875:640.4(045)

Федорова О. Ф.,
викладач
вищої категорії

Криворізький державний комерційно-економічний
технікум, м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: olga72fedorovs@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТАМ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

UDC [37.016:81–027.63]-057.875:640.4(045)

Fedorova O. F.,
Teacher

Kryvyi Rih State Commercial-Economic Technical school,
Kryvyi Rih, Ukrain, e-mail: olga72fedorovs@gmail.com

PECULIARITIES OF TEACHING PROFESSIONAL ENGLISH TO THE STUDENTS OF HOTEL BUSINESS AND CATERING

***Мета.** Розглянути особливості викладання англійської мови за професійним спрямуванням майбутнім фахівцям готельно-ресторанної справи.*

***Методи.** Досягнення поставленої мети здійснювалося за допомогою використання таких методів, як узагальнення наукової, науково-популярної, методичної й навчально-методичної літератури з питання особливості викладання англійської мови професійного спрямування, системний аналіз форм, методів викладання іноземної мови у навчальних закладах.*

***Результати.** У статті розглянуто особливості викладання англійської мови за професійним спрямуванням майбутнім фахівцям готельно-ресторанної справи, проаналізовано нові та традиційні професійно орієнтовані технології навчання.*

***Ключові слова:** професійно орієнтоване навчання, інтерактивні методи навчання, традиційні методи навчання, готельно-ресторанна справа, комунікативна компетенція, рольова гра, мотивація.*

Постановка проблеми. Сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її у європейський та світовий простори, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії вимагають радикальних змін у галузі навчання іноземних мов. Становлення сучасних спеціалістів у сфері готельно-ресторанної справи (адміністраторів та менеджерів готелів, персоналу готелів, офіціантів, метрдотелів, адміністраторів залу), необхідність спілкування в країнах світу, в мережі Інтернет та телефоном — усе це викликає необхідність у професійно орієнтованому навчанні іноземної мови.

Тому навчання англійської мови професійного спрямування базується, перш за все, на врахуванні потреб студентів у вивченні іноземної мови, що диктуються характерними особливостями професії або спеціальності.

Мета статті — дослідження питання особливості застосування інтерактивних і традиційних методів навчання в контексті формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Якість вищої освіти, на думку провідних вітчизняних науковців (В. П. Андрущенко, П. О. Бех, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, Г. В. Онкович, В. Г. Редько та ін.), залежить значною мірою від рівня володіння випускниками іноземними мовами. У наш час все більше уваги приділяється питанням навчання іноземної мови як мови професійного спілкування. Проблема професійно орієнтованого навчання іноземної мови досліджувалась багатьма авторами (Н. Д. Гальскова, О. Г. Поляков, Т. Hutchinson, А. Waters та ін.). Проте актуальність цього питання не втрачається і нині у зв'язку з тим, що рівень володіння іноземною

мовою випускниками немовних ВНЗ не завжди відповідає сучасним вимогам. Є всі підстави вважати, що методика навчання іноземної мови за рахунок заучування лексичних одиниць для перекладу тексту зі спеціальності є неефективною [5]. Тому необхідно визначити моделі організації занять з англійської мови з урахуванням специфіки професії, систематизації методичних прийомів і засобів, спрямованих на формування і розвиток комунікативних навичок, що сприяють ефективній іншомовній професійно орієнтованій взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне суспільство потребує висококваліфікованих спеціалістів здатних швидко адаптуватися до розвитку і впровадження новітніх технологій, до змін, які відбуваються в різних сферах в нашій країні та за кордоном. Вивчення іноземної мови набуває важливості для професійної підготовки студентів. При вивченні іноземної мови професійного спрямування головним завданням вищого навчального закладу є формування у студентів професійної мовної компетенції, оволодіння усіма видами мовної діяльності та отримання інформації, пов'язаної з майбутнім фахом.

Курс викладання англійської мови у вищих навчальних закладах є продовженням шкільного курсу, тому повинен забезпечити наступність у мовній підготовці студентів та професійну спрямованість.

У системі вищої освіти професійно орієнтоване навчання розглядається як система дидактичних, психологічних та загально педагогічних процедур взаємодії викладача і студентів з урахуванням їх здібностей і побажань. Така технологія навчання спрямована на реалізацію форм, методів і засобів навчання, освітніх цілей і професійно значущих якостей фахівця.

Мета навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів готельно-ресторанної справи полягає не тільки в тому, щоб забезпечити їх певними лінгвістичними знаннями, а в тому, щоб розвинути комунікативні навички і навички ділового спілкування у сфері обслуговування, а також ділових контактів із зарубіжними партнерами, практичне оволодіння матеріалом на рівні вміння говорити та розуміти співбесідника.

Будь-яке навчання іноземної мови за професійним спрямуванням, на думку Т. Хатчинсона, базується на питанні: «Why does this learner need to learn a foreign language?» та передбачає активну взаємодію усіх учасників освітнього процесу, яка забезпечить взаємозбагачувальний обмін інформацією за допомогою використання іноземної мови, а також набуття комунікативних вмінь для вирішення професійних проблем і завдань [4].

Система навчання іноземної мови будується на системі принципів. Так, Л. С. Панова визначає такі дидактичні принципи: науковості, доступності і посильності, систематичності, свідомості, активності, наочності, індивідуального підходу до студентів, зв'язку теорії з практикою, взаємозв'язку виховання і навчання, мотивації вивчення іноземної мови, професійну спрямованість та інші [4].

Одним із найважливіших елементів вивчення іноземної мови професійного спрямування є мотивація. Адже студенти повинні розуміти, для чого вони вивчають іноземну мову та як вони можуть використати набуті знання в майбутньому. Таким чином, кінцева мета навчання повинна відповідати уявленню студентів про їх майбутню професійну діяльність, стимулювати їх потребу у вивченні іноземної мови, щоб стати освіченою, культурною, професійною, конкурентоспроможною та успішною людиною.

Іншомовна професійна комунікативна компетентність — це складне інтегративне ціле, яке забезпечує компетентне професійне спілкування мовою спеціальності в умовах міжкультурної комунікації [6]. Вона передбачає сформованість комунікатив-

них умінь у чотирьох основних видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), наявність мовних знань (фонетичних, граматичних, лексичних) та навичок оперування ними. Засобом формування професійної комунікативної компетентності є спілкування, але у тому випадку, якщо воно здійснюється на діяльнісній, ситуативно обумовленій, мотиваційній основі з використанням професійно орієнтованого змісту як теми спілкування [2].

Викладачам іноземної мови слід вибирати тематику занять та стиль мовної поведінки, найбільш доцільні для готельно-ресторанна галузі. У процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця цієї галузі необхідно враховувати специфічні вимоги й умови професійної діяльності, а також систему виробничих зв'язків. Тому викладачам іноземної мови слід тісно співпрацювати з викладачами профільних дисциплін, узгоджуючи тематику занять та стиль мовної поведінки, який найбільш доцільний в тій чи іншій ситуації професійного середовища. Вибір тем і видів діяльності, що сприяють постійній комунікативній взаємодії студентів з питань майбутньої професії, відповідають вимогам студентів, підвищують їхню внутрішню та зовнішню мотивацію.

Одним із завдань навчання іноземної мови студентів є намагання навчити їх ефективно спілкуватися в межах професійної тематики. Тому для підготовки кваліфікованого фахівця, який добре володіє іноземною мовою, викладач повинен використовувати як традиційні, так і інноваційні технології навчання.

Інтерактивні види діяльності вважаються найбільш ефективними технологіями формування іншомовної професійної комунікативної компетентності у навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням, особливо для сфери обслуговування. Їх метою є залучення всіх студентів до активного спілкування на занятті, розвиток умінь і навичок виконання різних видів діяльності, умінь критичного і творчого мислення у процесі вирішення професійних завдань, навичок роботи у команді. Перевагами такого підходу до навчання є можливість ефективно використовувати академічний час, а також заохочувати студентів до співпраці, що стимулює розвиток комунікативних навичок і творчих здібностей.

При викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням використовуються рольові ігри, які мають забезпечити професійно орієнтований розвиток особистості, допомагаючи формувати такі важливі якості, як комунікативність, вміння працювати в парах і групах, проявити мовленнєву самостійність, організаторські та лідерські навички. Виконуючи різноманітні ролі, студенти вирішують певні проблемні ситуації. Ефективне використання рольових ігор дозволить студентам вдосконалювати та відпрацьовувати нову мову і поведінку, а також додасть різноманітності до тих видів роботи, які вже виконуються студентами під час заняття й розвиватиме мислення і креативність.

Наприклад, студентам пропонується загальний сценарій (Student 1: You work at the Reception in the hotel; Student 2: You are a customer. Call the Hotel. Book a double room for tonight.) з різними елементами (Student 1: Take this phone reservation. Remember to ask for confirmation in writing; Student 2: Book a double room for tonight) та додатковими умовами, щоб дещо ускладнити ситуацію (Student 1: All rooms have air-conditioning, bathrooms have baths not showers, there is a car park, an exchange bureau, and shops. Student 2: Find out if the rooms have showers and air-conditioning, and if the hotel has a restaurant. If so, book a table for two at 7.30 p. m. Your name is ... and you will arrive at about 7.00 p. m. Your mobile is 0778 468291. Елементи, які додаються до рольової гри, дають учасникам інформацію про те, ким вони є та що вони думають і відчувають. У ході гри відбувається динамічний рух, студенти мають чітку мотивацію і почуваються

комфортно із завершенням рольової гри, оскільки їхні думки почуті, а ідеї враховані у ході обговорення.

Рольова гра — це ефективна техніка, це спосіб надати студентам можливість імпровізувати та відпрацьовувати ситуації реального життя на занятті. Для студентів готельно-ресторанної справи пропонуються такі теми рольових ігор: «Giving information», «Taking room reservation», «Receiving guests», «Dealing with requests», «Describing dishes», «Dealing with complaints», «Dealing with problems» тощо.

При підготовці кваліфікованих фахівців, які добре володіють іноземною мовою, викладач повинен використовувати у процесі навчання також і Інтернет-ресурси. Інтернет являє собою необмежене джерело новітніх матеріалів на іноземній мові за різними фаховими напрямками. Студент має можливість ознайомитися з останніми дослідженнями, винаходами, результатами експериментів у тій чи іншій галузі, накопичуючи при цьому професійну термінологію.

Також не менш важливим для формування іншомовної професійної комунікативної компетенції є навчання публічного виступу із презентацією англійською мовою. Уміння інтерактивного спілкування, ефективна взаємодія доповідача й аудиторії, проведення ефективних публічних виступів, презентацій та правильне їх оформлення й подання є важливими як для формування комунікативних мовленнєвих компетенцій на заняттях, так і у подальшій професійній діяльності. Наприклад, студентам пропонуються такі теми для презентацій та виступу: «Готелі Кривого Рогу», «Види ресторанів», «Туристичні маршрути України», «Туристичні маршрути Європи» та інші.

Безперечним є той факт, що інтерактивні технології допомагають: підвищити ефективність занять, інтерес студентів до майбутньої професійної діяльності, розуміння суті професії; розвивати комунікативні навички та вміння, здатність ефективно працювати індивідуально й у команді; формувати аналітичні здібності, відповідальне ставлення до власних вчинків, навички самоконтролю та самооцінки; розвивати творчий пошук в рамках професії.

Звичайно, перевага інтерактивних методів навчання перед традиційними полягає у тому, що вони потребують активності з боку кожного учасника заняття, знімають емоціональні й комунікативні бар'єри, сприяють набуттю й формуванню у слухачів не тільки мовних, але й певних особистісних якостей: зібраності, старанності, ініціативності, колективізму, креативності, комунікативності тощо. Але не слід забувати традиційні методи навчання, які є щоденною кропіткою працею на заняттях.

Традиційні методи також є продуктивними при викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням. Одним із них є робота з фаховими текстами. При невеликій кількості аудиторних занять на цей вид діяльності неможливо витратити багато часу, тому слід навчити студента самостійно читати фахову літературу, що є необхідною складовою професійної підготовки студентів. Робота з іншомовними фаховими джерелами дозволяє студентам реалізувати на більш високому рівні їх потенціал, адже вони постійно оновлюють та розширюють свої знання.

Діалогічне мовлення вважається однією з основних форм мовного спілкування. Саме через діалог відпрацьовуються і запам'ятовуються окремі мовні зразки і цілі структури, які потім використовуються в монологічному мовленні. Студентам пропонуються спочатку діалоги-зразки з різноманітними завданнями, починаючи з перекладу окремих мовних одиниць, частин діалогів, складання діалогів із запропонованих фраз та ін. Студенти складають діалоги з професійно орієнтованої тематики при вивченні багатьох тем (наприклад, «Applying for a job», «At the restaurant», «Hotel reservation», «At the Bar» та інші), використовуючи лексику за темою. Після закінчення на-

вчального закладу студенти застосовують всі свої уміння та навички ведення діалогу, які вони здобули під час навчання.

У професійно орієнтованому навчанні іноземній мові важливе місце відводиться розвитку монологічного мовлення. Студенти вчаться розповідати про свою майбутню спеціальність, про робочий день і обов'язки представників професій сфери готельно-ресторанного обслуговування, про сферу їх майбутньої діяльності і проблеми, пов'язані з нею. Проблемні ситуації є гарним стимулом для монологічного висловлювання. Необхідно створювати ситуації, які примушують студентів, мислити, аналізувати, порівнювати.

У професійно орієнтованому навчанні іноземній мові письмо використовується досить обмежено порівняно з іншими видами діяльності. Воно використовується для запису професійної лексики, ключових слів і виразів, складення плану повідомлень, написання листів, заяв, рекомендацій, анотацій та реферування.

Висновки. Розглянувши наведений матеріал, можна зробити висновок, що особливістю навчання англійської мови професійного спрямування для професій сфери обслуговування є створення компетентнісного підходу до змісту навчання, формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутнього фахівця галузі. Застосування інтерактивних технологій в навчанні англійської мови студентів спеціальностей сфери обслуговування дає змогу забезпечити зв'язок вивчення мови з реальним контекстом її застосування у фаховій діяльності, розвивати пізнавальну й професійну мотивацію студентів. Таким чином, можна зробити наступні висновки:

1. Професійно орієнтоване навчання іноземної мови дозволяє організувати активну взаємодію всіх учасників процесу спілкування, за якого відбувається обмін професійно значущою інформацією іноземною мовою, набуття умінь професійного спілкування.

2. Особливістю професійно орієнтованого навчання англійської мови студентів спеціальності готельно-ресторанної справи є максимальне врахування специфіки професійної сфери.

3. Головним завданням професійно орієнтованого навчання іноземної мови є необхідність наблизити зміст та методи її викладання до практичних потреб студентів, з обов'язковим урахуванням їхніх інтересів та необхідної мотивації.

4. Вміле поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання є запорукою забезпечення дієвості знань та подальшого використання у фаховій діяльності.

Список літератури / References

1. Бецько, О. С. Рольова гра в умовах професійного навчання студентів // О. С. Бецько // Матеріали конференції «Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі». — К. : НТУУ «КПІ», 2013.

Betsko, O. S. (2013). *Rolova hra v umovakh profesiinoho navchannia studentiv* [Role-play in the framework of students professional-oriented teaching]. *Suchasni metody vykladannia inozemnoi movy profesiinoho spriamuvannia u vyshchii shkoli* [Modern methods of teaching ESP in high school]. Kyiv, KPI Publ.

2. Библикова, Э. В. Формирование основ иноязычной коммуникативной компетентности у будущих экологов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Библикова Эльвира Витальевна. — Майкоп, 2006. — 29 с.

Bibikova, E. V. (2006). *Formirovanie osnov inojazychnoi kommunikativnoi kompetentnosti budushchih ekologov* [Future ecologists' foreign communicative competence basis formation]. Maykop, 29 p.

3. Жигжитова, Л. М. Роль діалогічного мовлення у формуванні комунікативної компетенції / Л. М. Жигжитова // Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі : матеріали конференції. — К. : НТУУ «КПІ», 2013.

Zhyzhzytova, L. M. (2013). *Rol dialohichnoho movlennia u formuvanni komunikatyvnoi kompetentnosti* [Role of dialogical speech in communicative competence formation]. *Suchasni metody vykladannia inozemnoi movy profesiinoho spriamuvannia u vyshchii shkoli* [Modern methods of teaching ESP in high school]. Kyiv, KPI Publ.

4. Лебедева, М. О. Особливості викладання англійської мови професійного спрямування студентам юридичного факультету / М. О. Лебедева // Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі : матеріали конференції. — К. : НТУУ «КПІ», 2013. — С. 204–213.

Liebiedieva, M. O. (2013). *Osoblyvosti vykladannia anhliiskoi movy profesiinoho spriamuvannia studentam yurydychnoho fakultetu* [Peculiarities of Law faculty students ESP teaching]. *Suchasni metody vykladannia inozemnoi movy profesiinoho spriamuvannia u vyshchii shkoli* [Modern methods of teaching ESP in high school]. Kyiv, KPI Publ., pp. 204–213.

5. Остин, Дж. Л. Слово как действие / Дж. Л. Остин // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 17 : Теория речевых актов. — М. : Прогресс, 1992. — С. 22–29.

Ostin, J. L. (1992). *Slovo kak deistviye* [Word as an action]. *Novoye v zarubezhnoy lingvistike* [New in foreign linguistics]. Moscow, Progress Publ., issue 17, pp. 22–29.

6. Тенищева, В. Ф. Интегративно-контекстная модель формирования профессиональной компетенции : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Тенищева Вера Федоровна. — М., 2008. — 44 с.

Tenishcheva, V. F. (2008). *Integrativno-kontekstnaja model' formirovanija professional'noi kompetentsii* [Integrative-contextual model of professional competency formation]. Moscow, 44 p.

7. Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching*. Third Edition. London, Longman ELT Publ., 384 p.

8. Jones, K. (1982). *Simulations in Language Teaching*. Cambridge, Cambridge University Press, 128 p.

9. Piper, D. (1983). Reality and Second Language Role-play. *Canadian Modern Language Review*, no. 40 (1), pp. 82–87.

10. Scrivener, J. (2005). *Learning Teaching: a Guidebook for English Language Teachers*. Second Edition. London, Macmillan Publishers Limited, 431 p.

Дата надходження рукопису 20.11.2017

Цель. *Рассмотреть особенности преподавания английского языка профессионального направления будущим специалистам гостинично-ресторанного дела.*

Методы. *Достижение поставленной цели осуществлялось посредством использования таких методов, как обобщение научной, научно-популярной, методической и учебно-методической литературы по вопросу особенности преподавания английского языка профессионального направления, системный анализ форм, методов преподавания иностранного языка в учебных заведениях.*

Результаты. *В статье рассмотрены особенности преподавания английского языка профессионального направления будущим специалистам гостинично-ресторанного дела и проанализированы новые и традиционные профессионально ориентированные технологии обучения.*

Ключевые слова: *профессионально ориентированное обучение, интерактивные методы обучения, традиционные методы обучения, гостинично-ресторанное дело, коммуникативная компетенция, ролевая игра, мотивация.*

Objective. *To consider the peculiarities of teaching professional English to future specialists in the hotel business and catering.*

Methods. *Methodological basis of the present research presupposes the following kinds of analysis: analysis and synthesis of scientific, popular scientific, methodological and educational literature on the problems of teaching the professional English language, system analysis of forms, methods of teaching a foreign language in educational establishments.*

Results. *The article deals with the features of teaching English in a professional direction to future specialists in the hotel and restaurant business and analyzes new and traditional professional-oriented learning technologies.*

Key words: *professional-oriented teaching, interactive teaching methods, traditional teaching methods, hotel and restaurant business, communicative competence, role-play, motivation.*